

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonötödik évfolyam. VII. füzet. 1886. Juliushó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltenek.

A testületi erdők kezeléséről, különös tekintettel a marostordamegyei viszonyokra.

Irta : Péch Dezső, magyar királyi helyettes főerdész.

Az erdőbirtok korlátlan tulajdonjoga nagy kárt okozott az egész emberiségnek, mi által országrészek mentek tönkre, az éghajlat megváltozott, a talaj terméketlenné vált, a források kevesbedtek, másutt áradások keletkeztek, a folyók vizszíne lejjebb szállott, sok helyütt költséges vízszabályozások szükségeltettek stb.

A mult század végén és a jelen század elején a szabad eszmék által elragadtatva, a nemzetgazdák kiváló része, így Smith Ádám is, az erdő korlátlan tulajdonjoga mellett kardoskodott.

Franciaország 1791-ik évi törvényével a nem állami erdőket minden korlát alól felszabadította, sőt az 1814—1870. évek közti időközben 358.922 ha kincstári erdőt adott el;

1860-ban már a hegységi erdőségek jelentékeny része el volt pusztítva.

Poroszország 1811. szeptember 11-én kelt intézményével szintén Franciaország nyomába lépett. Ellenben Szászország és a Rajna melléke nem követte e példát, hanem belátva azt, hogy az erdő nem tekinthető egyes ember korlátlan tulajdonának, mivel annak léte vagy nem léte nemcsak egy embernek, hanem az egész környéken lakó népnek jóllétét vagy nyomorát vonja maga után, a magánosok erdeit is állami felügyelet alá helyezte.

Magyarországon ugy a mult század végén, mint a jelenlegi elején ugyan szintén hoztak törvényt az erdőpusztítás ellen; így az 1790. évi LVII. és 1807. évi XXI. t.-cz. s mégis talán soha nem öltött oly nagy mérveket az erdőirtás, mint e században.

A folyton nagyobbodó adó, a műveltség haladásával növekedő igények, később a tömérdek vasutépítés, mely alkalmat nyújtott a fa értékesítésére: mindezek okai voltak a nagymérvű erdőpusztításoknak.

A korlátlan erdőbirtoklás káros következményei azonban oly gyorsan mutatkoztak, hogy már e század első felének végével a nemzetgazdák tekintélyes része nemcsak elismerte az államnak az erdőbirtokok kezelésébe való beavatkozásának jogosultságát, hanem annak foganatosítását egyenesen sürgették is.

Igy Roscher nemzetgazdaságtanában azt kívánja, hogy a véderdők az állam által kisajátíttassanak, s hogy az irtott területek a törvény által megszabott idő elteltével újra beerdősíttessenek.

Wirth pedig azt mondja: Ha valahol, ugy az erdészetnél, annak messzire kiható fontosságánál fogva, indokolt az állami gyámködés.

Stein nemzetgazda így ír: Az erdészet jellege, hogy nem az egyesek, de az egész társadalom érdekeit képviseli, miért is a társadalomnak kell rajta lenni, hogy az erdők fentartassanak és ápoltságassanak.

De legerélyesebben szól Bluntschli: Ha az erdőt a római fogalmak szerint korlátlan magánbirtoknak tekintjük, az annyit tesz, mint félreismerni az erdő természetét és egész nemzetiségekre kiható érdekeket odadobni egyes nyereszkesedők szeszélyeinek és visszaéléseinek.

Lassanként az államok vezetői is belátták a korlátlan erdőbirtoklás káros voltát, s annak megszorítására egymásután alkottak törvényeket.

Igy hozatott Franciaországban 1827. július 31-dikéről keltezve a „Codè Forestier“, 1860. augusztus 7-én pedig a kopár területek befásítására vonatkozó törvény.

Az utóbbinak köszönhető, hogy 1861-től 1877. évig 65.000 ha-nyi terület lett beerdősítve, mely 10 millió frankba került (holdanként 154 frank.)

Schweitzban az 1876. márczius 24-ről keltezett, Olaszországban az 1877. június 20-kán, Spanyolországban az 1877. július 11-ről keltezett erdőtörvények többé-kevésbé állami gyámkodás alá helyezik az erdőbirtokokat.

Vegyük most már szemügyre, mily irányban nyilvánul az állami befolyás a testületi erdőkre vonatkozólag.

Példaképen a szomszédos nagy Németországot fogom felhozni.

Itt a testületi erdők a tartományok szerint háromféle elv szerint kezeltetnek, még pedig:

1. Az üzemterv készítése, az erdőkezelés, állami erdészek által történik, míg a kihasználás értékesítése az erdőbirtokosra bízatik. (Hanover, Hessen, Nassau stb.)

2. Az üzemterv készítése, az erdőkezelés szakképzett kerületi, illetve községi erdészek által teljesítetik. Az állam felülvizsgálja a készített üzemterveket és gondot visel az erdő védelmére. (Keleti- és nyugoti Poroszország, Brandenburg, Pomeránia, Szilézia és Szászország).

3. A birtokos maga kezeli erdejét. Az állami beavatkozás csak annyiban nyilvánul, hogy az erdőeladást és irtást beleegyezésétől teszi függővé. (Schlesvig-Holstein és Frankfurt városa).

A testületi erdők e háromféle kezelési módja közül Danckelmann, az ebersvaldi erdészeti akadémia igazgatója határozottan az 1 pont alatti kezelésnek adja az elsőséget, mert a kezelés a tapasztalat és az illető vidéken fekvő erdők állapota által van indokolva.

A 2-ik pont alatti kezelési módot már nem tartja kielégítőnek, mert e mellett az erdészeti tisztviselő a birtokostól függ, s a szakellenőrzés csekélyebb.

Végül a 3. pont alatti módszert egész elvetendőnek véli.

Marostordamegyének intéző körei is tehát bizonyára a leghelyesebb utat követték, midőn eleget akarván tenni az 1879. évi XXXI. t.-cz. követelményeinek azon voltak, hogy a kies vármegye testületi erdősegei állami kezelés alá jussanak.

A földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. kir. ministerium és a megye testületi erdőbirtokosai között 1884. szeptember 14-ről keltezve szerződés jött létre, mely szerint az üzemtervek készítése és a testületi erdők kezelése állami erdészek által fog végeztetni. Ennek kifolyásaképp Marosvásárhelytt egy m. kir. erdőgondnokság rendszeresített, mely közvetlenül a ministeriumnak van alárendelve, vezetése pedig e sorok írójára bízott.

Itt szerzett tapasztalataimat röviden az alábbiakban közlöm.

Tekintsük mindenekelőtt Maros-Tordamegye testületi erdeinek jelen állapotát.

Az erdőterület az egyes szolgabirói járások szerint következőkép oszlik el :

Felsőmarosi járás	1.096.01	hold,
Alsómarosi „	1.819.17	„
Nyárádszeredai járás	12.685.85	„
Régeni felső járás	30.475.45	„
„ alsó „	15.143.29	„
	<u> </u>	
összesen .	61.219.77	hold.

Ezek közül legjobb állapotban vannak a felsőmarosi és alsómarosi testületi erdők, ide számítva a mezőségnek a megyéhez tartozó részét is, hol ép az erdőterület csekély voltánál fogva a meglévőt megbecsülik.

Helyrajzi tekintetben a felsőmarosi és alsómarosi testületi erdők az ugynevezett domb vidéken, neogén képletből való szármát rétegeken terülnek el.

A hegyek csekély tengerszin feletti magassággal birnak. Legnevezetesebb csúcsok : a Vultur-hegy 483 *m*, Szénégető 582 *m*, Kestey hegy 525, Órvár 519 *m*, maga Marosvásárhely város 290 *m*-nyire fekszik a tenger szine felett. (Herbich Ferencz. A székelyföld földtani leírásából).

Az eléggé mély, televényes homokos agyagtalaj a fatenyészetre kitünő. Fekvés tekintetében az erdők vagy az egészen sík területeket, vagy a legfeljebb 20—25⁰ lejtten biró hegyoldalokat foglalják el.

A fanemeket illetőleg csak a tölgy és gyertyán jöhetnek számításba, még pedig a tölgy 2332.144 hold és a gyertyán 583.036 hold területtel. A bükk, szil, juhar, hárs, nyár és fűz ámbár szintén előfordulnak, de oly csekély mennyiségben, hogy nem méltathatók különös figyelemre.

A birtokosok erdőterületei, kivéve a marosvásárhelyi református egyházat, melynek 222 hold erdeje van, ritkán mulják felül az ötven holdat; hozzávéve még azon körülményt, hogy a fák nagyobbára tölgy- és gyertyánból, e kiváló sarjadzási képességgel bíró fánemekből állanak, a követendő gazdasági mód jóformán önkényt kínálkozik.

A választás csakis a középerdőre eshetett. Szálerdő szóba sem jöhet. A sarjerdő pedig, ha csak nagyon nem akarnók igénybe venni a tuskó sarjadzási és a talaj termőképességét, szintén nem alkalmazható.

A közelben fekvő nagyobb vizek — Maros és Nyárad folyó — ugyanis a fatermés legnagyobb részét, partbiztosításokra és malomgátakra, mint rózsét felemésztik.

A cserkéregnek rendkívül jó ára van, még pedig különösen a 10—12 éves fa kérge kerestetik.

Mindezek tekintetbe vételével a fordát nagyon le kellett volna szállítani a sarjerdőnél. Másrészt az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az egyháznak vagy községnek minden évben van épületi fára is szüksége, habár csak csekélyebb mennyiségben is. A középerdő pedig az ebbeli igényeket is kielégíti. Megjegyzendő azonban, hogy itt nem olyan középerdőről van szó, mint az a tankönyvek nagyobb részében (Judeich „Forsteinrichtung“. Weise „Taxation des Mittelwaldes“) előadatik, hol az alfa majdnem egészen háttérbe van szorítva. Ellenkezőleg a fősúly az erdőbirtokos igényei folytán, mit pedig a szakszerű kezelés szemmel tartása mellett respektálni kell, az alfára fektettetett olyformán, hogy a főfa csak minden négy-öt öltre, mely 0·2 előfordulási aránynak (egy holdra 60—100 darab) felel meg, tartandó fenn.

Az eddigi tapasztalatok szerint — sok helyütt akadtam nyomára e járásokban az efféle kezelésnek — az említett távolságban hagyott főfák, kivált ha laza lombozatu tölgyből

állanak, nem hátráltatják az alfák növekvését. Másrészt biztosra vehető, hogy a tuskók sarjadzási képességének elvesztése folytán támadt hézagok a maradt főfák által, minden pénzbeli áldozat mellőzésével — minek pedig bármily csekély legyen is, a községeknel nagyobb jelentősége van mint a hogy gondolnók — be fog vetődni. Az alfának ily nagy befolyása következtében a középerdő talán nem is helyes elnevezés, jobb lenne talán erre a „sarjerdő meghagyott magfákkal“ név. A középerdő elnevezést tehát csakis a készlet és hozam kiszámításáról alkalmazott mód megvilágítása végett használom.

Középerdőben fog kezeltetni, illetve kezeltetik már most is 2563.03 hold, miután az idén már ez alapon készítettett a vágatási terv.

Az alfa fordája 10—20 év között mozog, a főfáié 40 és 60 év között.

A hol nincs a községnek vagy egyháznak malma és víztől védendő területe, s hol nem kellett a középerdőt igénylő egyéb viszonyokat tekintetbe venni, mi kevés helyen történik, mintegy 352.15 hold erdőnél a sarjerdő 25—30 éves fordával alkalmaztatik.

Itt is azonban a bevetődés létesülése végett holdanként 30 darab magfa lesz fentartandó.

A felujtást illetőleg eddigelé, a mezőség kivételével, mindent a természett végzett.

Mesterséges ültetésnek vagy vetésnek semmi nyoma. Egyébiránt nem is volt rá szükség. Gyenge zárlatu erdőre nem akadtam sehol.

Nem lehet tehát ráfogni az erdőbirtokosokra, hogy rosszul kezelték volna erdeiket, mindamellert az erdőgondnokság részéről az erdőkezelést illetőleg következő utasítás adatott.

Kihasználás alkalmával a fa a földszinével egy vonalban vágassék le.

A vágás ősszel vagy kora tavasszal történjék, s a letarolt fa a lombtakarás beáltaig okvetlenül elhordandó, közép-erdőknél főfácul mindig tölgy hagyandó, csak kivételesen, hol tudniillik a főfa fordája rövidebbre vétetett, a rezgő nyár.

E közép-erdőknél ugyanis, mint már említve volt, a fősúly az alfára fektetendő, az említett fanemek pedig gyér lombzatuknál fogva legkevésbé hátráltatják az alfát növekvésében.

A gyertyán erősebben beárnyaló tulajdonságánál és lassu növésénél fogva főfául nem alkalmas, valamint a bükk sem.

A bükkről a szt.-gericzei unitárius egyház-község erdejében tett tapasztalatom, mely szerint a magfácul fentartott 30—40 éves bükktrözssek 2—3 év mulva, különösen a déli oldalon tönkre mentek, azt látszik bizonyítani, hogy a felső- és alsó-marosi járások hegyei s dombjai a bükk régióján alul fekszenek.

A mezőségen, vagyis inkább csak egy részén, mely Marostordamegyéhez tartozik, már akadunk mesterséges erdősitésekre is. Itt kivált az ákác az, melynek megtelepítésére gondot fordítanak.

Szép ákáczállabok vannak Mező-Sámsondon, Jeney Lajos ur birtokán.

Ugyanitt özvegy Bethlen István grófné, a falu előtt levő öt holdas rétje részben lucz-, részben erdei fenyőcsemétékkel van beültetve, gyarló növekvésük azonban egy szempillantásra elárulja, hogy az éghajlat és talaj egyáltalában nem nekik való.

A mezőségen fekvő Szabéd és Sámsond községekben egyébiránt jövő tavasszal szintén megfogjuk kísérteni a befásítást. Mintegy öt holdnyi kopár területnek befásítása véte-

tett tervbe Fekete erdőtanácsos ur „A mezőség kopárainak befásítása“ czimü művében ajánlott fekete fenyővel.

A felső- és alsómarosi járások fapiaczát Maros-Vásárhely sz. kir. város képezi, ámbár ezt inkább a nagybirtokosok és egyes emberek tartják elfoglalva.

Lássuk most a régeni felső járást.

Helyrajzi tekintetben ennek csak délnyugoti fele azonos az előbbiekkal.

Északkeleti része a Hargita hegység, Európa e legnagyobb kiterjedésü trachit telepének (136 kilométer) végnyúlványait alkotja.

Hosszu, vékony szalagként húzódik a járás mindenütt a Maros mentében, a regényes fekvésü Topliczától, hol a Maros áttöri a Hargitát, egész le Szászrégenig.

Legnevezetesebb csucok a Pojana-Tomi 1435 *m*, a Pietrosz 2081 *m* magasságban a tenger színe felett.

A régeni felsőjárás képezi Marostordamegyének tulajdonképi erdős vidékét, s mégis széles e megyében nem találni oly rossz állapotban levő erdőt, annyi irtást és véderdő területet, mint itt.

Toplicza községének van 6000 hold erdeje s alig akad egy jóra való fa benne.

Ilyenek a göde-mesterházi, ratosnyai, palotai és dédai erdők is.

Még e század közepén az idevaló erdők több ezer értéket képviseltek, de midőn azután a tutajozás nagyobb lendületet nyert Zám és Arad felé, a fával üzérkedők gomba módra elszaporodtak. Jelentéktelen árért (1 *m*³ után 5—10 kr) egész erdők faállományát vették meg, s tömérdekert nyertek rajta. Az idevaló gazdag zsidók és örmények ezen kornak köszönhetik százezreiket.

Le is tarolták a Maroshoz közelebb levő fenyőerdőket mind, csak a nagybirtokosok és néhány község rendelkeznek még kevés vágható fenyőerdővel, félreeső helyeken.

Az e vidéken alakult ugynevezett „szászrégeni tutajtársulat“ már kevés anyagot talál itt, pedig azelőtt a régeni felső járás képezte aranybányáját.

Legujabban Gyergyóra vetette szemeit, onnan szállítva a tutajokat Zámra és Aradra.

A mily nagymérvű tulhasználatot szenvedtek a fenyőerdők, annyi kiméletben részesültek a bükkösök, és pedig abból az egyszerű okból, mert nem lehetett értékesíteni.

A tűzifa piacza gyanánt csak Szászrégen jöhetne számba. Itt azonban a testületi erdőbirtokosok nem versenyezhetnek a kincstári fával, mert a görgényi kincstári erdők közel vannak, s a testületi erdőbirtokosok különben sem rendelkeznek a szállítás megkönnyítését czélzó befektetési tőkékkel.

Ebből magyarázható a magyarói és a maroskövesdi volt urbéresek, nemkülönb Vajola község jelentékeny kiterjedésű bükköseinek ős állapotban való fentartása.

Végül mi a régeni felsőjárás tölgyeseit illeti, melyek csak a járás alsó felében fordulnak elő, az szakasztott olyan állapotot mutat, mint a hogy az a felső- és alsó-marosi járásoknál már leiratott.

Csak a magyarosi református egyház erdeje érdemel ez alkalommal említést. Ez az erdőterület mintegy 633 holdat teszen, mely területen nagyobbára túlkoros, átlag 150—200 éves tölgyek vannak.

A jóváhagyott ideiglenes üzemterv alapján ebből 15 esztendőn keresztül évente 40 hold fog kihasználtatni. Az ittlelvő ritka nagyméretű tölgytörzseket Rosenthal pesti kereskedő vette meg, darabja után fizetendő 5 frt árral.

A levágott szálak talpfáknak és padlódeszkáknak való feldolgozására nevezett helyen már egy kis gőzfűrész (35 lóerőre) is állíttatott, mely két vízszintes pengével bíró kerettel és egy körfűrészszel van ellátva.

Egy m^3 fűrészanyag előállítása hat frtba kerül. Vállalkozó a fűrészárut Franciaországba és Lipszébe szállítja.

A régeni felsőjárás testületi erdőségei fanemek szerint elkülönítve, a következő területeket foglalják el:

fenyő (kiválólág lúcz, kevés jegenye) . .	16.024.44	hold,
bükk	12.678.96	„
tölgy	1.772.00	„
összesen .	30.474.45	hold.

Ezekből szálerdő gyanánt, 70—80 éves fordával kezeltek 28.703.45 hold; mint középerdő kezeltek 1772 hold, és pedig az alfa 10—20 éves, a főfa 60 éves fordával.

Jövő évre Topliczán, az ugynevezett Kelemen hegyoldalon öt hold, és Vajola község erdejének Dosu-Cseticsel nevű részében, az ős bükkös mellett lévő, az 1860. évben leégett területen mintegy huszonöt hold mesterségesen fog beerdősíttetni, és pedig az első fekete- és erdei fenyő, az utóbbi lúczfenyő csemetéekkel.

Maros-Tordamegyének másik két járása a régeni alsó és nyárad-szeredai járások helyrajzi tekintetben az előbbiekkal hasonló alakulatokat mutatnak.

A szármát rétegek itt is az uralkodó alapot képezik, melyeket a régeni alsójárás észak-keleti részén a Hargita nyulványainak trachitja vált fel; e járás nyugoti, valamint a nyárad-szeredainak észak-keleti részében pedig a Székelyudvarhelytől Szász-Régen felé haladó hetven kilométer hosszú mediterrán sóvonulat tör át. Legmagasabb hegyet képez a Mezőhavas, mely 1766 m -nyire emelkedik a tenger színe felett.

A két járásnak van mintegy 27.829.¹⁴ hold testületi erdősége; ebből a bükkre 20.998.¹⁶⁵, a tölgyre 3801.⁸⁴⁵, gyertyánra 3029.¹³ hold esik.

Szálerdőben kezeltek 20.021⁴¹ hold, mint sarjerdő 4327.⁷⁷ és mint középerdő 3479.⁹⁶ hold.

A különböző üzemmódoknál a forda évei a többi járások erdeivel megegyezőleg állapították meg. A fahasználat legnagyobb része helyben értékesítettik, csak kevés vitetik eladás végett Nyárad-Szeredára, Maros-Vásárhelyre és Szász-Régenbe, mely városok az említett járások fapiacjai gyanánt tekinthetők.

Mi a mesterséges erdősítést illeti, a deményházi római katolikus egyház erdőterületén a jövő tavasszal mintegy két holdnyi térség tölgyekkel fog bevetetni.

Megjegyeztetik, hogy miután e járásokban, kivált a sóváradi református egyház erdőterületén a legközelebbi években nagyobb mérvű tölgyerdősítések fognak eszközölni, tervbe vétetett a leendő középerdőt tölgyalfákból s erdei fenyő és veresfenyő főfákból létesíteni. A nevezett tülevelűeknek főfák gyanánt való alkalmazása igen sok előnnyel kecsegtet, mert gyorsan nőnek, az alfát pedig csak kevéssé árnyalják be.

Hermann Pittins „Bewirtschaftung der Kommunal und Privatforsten“ című művében a kéregtermelésre szolgáló tölgyerdőkben a fenyőkkel való elegyítést javasolván, a következőket mondja:

Mennél hosszabb ideig tenyésztetik valamely fanem egy helyen, annál jobban kimerül a talaj, s annál lassabban nő a fa; ez kiválólág a tölgyre vonatkozik. A lombfa hűvösen, a tülevelűek melegen tartják a talajt. Miért tús fákkal vegyesen a tölgy-sarjak nemcsak gyorsabban nőnek, hanem kérgük fényesebbé válik s e szerint értékük is nagyobbodik. Azonkívül a tús fák hamarabb beárnyalják a talajt, s így megkötik a gyorsabb növekvésre szükséges nedvességet. A veresfenyő, mely

elegítésre leginkább ajánlható, tűinek évenként való lehullásával javítja a talajt s laza lombozatánál fogva az alfa növekedésében nem teszen semmi kárt, amellettt idővel kitünő épületi fát szolgáltat.

Ezekután áttérhetünk a marosvásárhelyi m. k. erdőgondnokság által 1885. szeptember 1-től, az erdőgondnokság létesítése idejétől, tett intézkedésekre.

Mindenekelőtt szükség volt, kivált a régeni felső- és régeni alsó járásokban nagy mérvben elharapódzott erdőkárosításoknak útját állani, miben a megyei hatóságok szives készsége segédkezett.

Ugyanis alispáni rendelettel a testületi erdőbirtokosoknak meghagyatott, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 41. §-ban előirt „Erdei napló“-t szerezzék be, azokat szabályszerűen vezessék, s minden hó végével a bejegyzettek felől az erdőgondnokságot a szükséges lépések megtétele végett értesítsék.

Utasítottak továbbá az erdőbirtokosok, hogy vágás alkalmával saját költségükön nyomtatott bárczák segítségével eszközöljék a faeladást. A vágás befejeztével ezen bárczák az erdőgondnoksághoz betérjesztendők.

Ilyformán az erdőgondnokságnak nem csak módjában lesz a szabályszerű anyagszámadás vezetése, hanem egyszersmind a becslésnél is a legbiztosabb adatok szereshetők.

Mi az erdőgondnokság munkálatait illeti, kiharítottak az 1885. évi vágások és az ideiglenes üzemtervek összeállítására szükséges külső teendők egy része szintén bevégeztetett.

Az erdőbirtokosokkal való érintkezés alkalmával pedig vezérelvül vétetett tapintatos eljárás által velük az államerdészeti kezelést megkedveltetni; a mezőségen és a régeni felsőjárásban, hol az erdők gyarló volta illetve hiánya miatt az állami beavatkozás leginkább indokolt, a törekvés oda irányult,

hogy minden kitelhető módon rábirassanak a birtokosok, a mesterséges erdősitésnek mennél nagyobb mérvben való keresztülvitelére.

Egyáltalán czélul tüzetett ki az üzemterv készítésén kívül reális, kézzelfogható eredményeket felmutatni, s minthogy a kihasználát terén egyrészt az erdőbirtok csekélysége, másrészt annak gyarló volta miatt semmitem létesíthető, nem marad más hátra a mesterséges erdőtelepítésnél.

Ennek sikere különben is, kivált erdőszegény vidékeken, legalkalmasabb módja annak, hogy népszerűséget szerezzen az állami erdőkezelésnek s így annál több megye követendő majd Maros-Torda példáját és ahelyett, hogy az ugynevezett kerületi erdészekkel kezeltesse erdeit, azokat — már a nagyobb szakellenőrzés és kevesebb költség tekintetéből is — állami kezelés alá adja.

A fővárosi körutak fáinak öntözéséről.

Irta: Illés Nándor, m. kir. főerdőtanácsos.

A főváros körutának fáival már a múlt évben foglalkoztam e lapok hasábjain. *) Hivatkoztam akkor Kvassayra is, ki a czélszerű öntözésnek tulajdonítja a párisi boulevardok fáinak kitünő disztlését. **) Érdemesnek tartom e kérdést még egyszer szellőztetni, annál inkább, miután ugy látszik maga a főváros is jól megfontolva akarja azt megoldani, s a már meglevő fák kihányatásától tartózkodik, míg azok fenntartását meg nem kísérllette.

Igaza van Engelhardt Róbertnek ***) , hogy a zöld

*) L. „Erd. Lapok“ 1885. XI. 1077—1085.

**) L. „Földmívelési Érdekeink“ 1876. 135. szám.

***) L. Möllers „Deutsche Gärtner Zeitung“ 1886 Nro. 20; 229 lap.